

מראי מקומות - מועד קטן

כו:

ואמו קורע מלמטה בשפת החלוק התחתון הנוגע בקרקע", ולדבריו לכאן הדרה קו' האבי עזרי לדוכתי' (אם לא אמרי' דכיון שעושה כן לכבוד אביו ואמו, ולא סתם לעגמת נפש, ג"כ לא חשיב בהכי קריעה דרך השחתה), וצ"ע.

ה. היוצא בבגד קרוע לפני המת, הר"ז גוזל את המתים ואת החיים

פרש"י, גוזל הכל, שמרמה הכל, שמראה להן שקרע על המת. והחי' הר"ן כ' דמבטל כבודם. והוסיף דתניא באל דחמור גזל המת מגזל החי, שהגזל את החי יכול לפייסו ולהחזיר גזילתו, ובמותו אינו יכול (ואף שאי"ז גזילה ממנו, אלא גניבת דעת או כבוד, מ"מ עכ"פ יכול לפייס את החי, אבל לא את המת).

ה. השאילני חלוקה, ואלך ואבקר את אבא, וכו', קורע ומאחו

כ' הרא"ש (ע"ג) דיותר ראוי לגרוס שאלך ואבקר את החולה, ואיירי באחי או באחותו או בבנים, דאילו באביו, כיון דברשות הוא קורע, אמאי ניתן להאחות, אע"כ דלאו באביו ואמו איירי. אבל בחי' הר"ן כ' דמה שמאחו היינו משום דלא נתן לו רשות אלא על הקריעה, כדי שלא יתבייש שם בביתו, אבל לא הקנהו לו לגמרי שלא לאחותו כדין בגדיו שלא ניתנו ליאחות על אביו ועל אמו.

ו. הר"ז לא יגע בו

כ' הש"ך (יו"ד ש"מ, נ'), דאכן אם בכה"ג קורע, לא יצא ידי קריעה, דהוי שואל שלא מדעת וגזול, ובבגד הגזול לא יצא ידי קריעה.

ז. חולה שמת לו מת, אין מודיעין אותו שמת, שמא תטרף דעתו

כ' בחי' הר"ן דמהכא שמעי' דבבריא חייבין להודיעו שמת לו מת, לפי שאין מניחין אותו לעבור על מצוות לא תעשה שבאבל בידיים. וכ' שיש שדוחין הראי' מכאן, דהגמ' כאן מחדשת שאסור להודיע לחולה, לפי שיש בזה סכנה, משא"כ בבריא י"ל רשות הוא, אולם כ' הר"ן דמסתבר דצריך להודיעו מטעם הנ"ל.

א. על כולן קרע א', על אביו ואמו קרע אחד

כ' הריטב"א בשם יש מפרשים דהיינו או אביו או אמו, אבל על שניהם, אביו ואמו ממש, צריך כ"א קרע שלו, ומת אביו ומתה אמו דקתני ברישא, היינו או אביו או אמו. אבל כ' הריטב"א שאין פי' הזה נכון, דהא לשון הברייתא הוא אביו ואמו, וגם רישא קתני ומתה, והו"ל למימר או מתה. ולכן כ' דפירוש הדברים כפשוטן, דהיינו דאביו ואמו כי הדדי נינהו, ומין א' הם, כשם שכל שאר קרובים מין א'. וא"כ, אם מתו אביו ואמו, סגי בקריעה אחת לשניהם, ואי"צ א' לכל א' וא'.

ב. אבילות לחוד, קריעה לחוד

כ' הריטב"א דיש שפירשו שהוא משום דאבלות דרבנן היא וקריעה מדאורייתא, ולכן מחמירין בקריעה אע"פ שמקילין באבלות. אבל הוא פי' דאפי' למה דאמרי' דגם קריעה מדרבנן, וכל הקראי שהביאה הגמ' אסמכתא נינהו, צ"ל דכלל הוא דוקא באבלות, וכמו דאי' בעירובין (מז), דבאבלות הוא דאקילו רבנן, אבל בעלמא אפי' בדרבנן מחמירין כרבים נגד היחיד.

ג. אלא שכהן גדול פורם למטה

תמה האבי עזרי (ביאת מקדש א, ט), הא כיון שפורם למטה, א"כ אי"ז קריעה מדין קריעה, אלא שהוא רשות, וכן נקט המנחת חינוך (ק"ט). וא"כ, איך מותר לקרוע, הרי יש איסור לקרוע בגדי כהונה. ובשלמא בכהן הדיוט, דהדין הוא דקורע למעלה, י"ל דאף שיש איסור ג"כ לקרוע בגדים של כהן הדיוט, אבל י"ל דכל האיסור הוא לקרוע דרך השחתה, אבל אם ע"י קריעתו הוא יוצא דין קריעה, א"כ י"ל שאין זה דרך השחתה, ולא עבר האיסור לקרוע בגדי כהונה. אבל בכה"ג, דממ"נ לא יצא ידי קריעה, כיון שאסור לו לקרוע אלא למטה, א"כ הוי דרך השחתה, ולמה מותר לו לקרוע. אלא שכו' לדייק מדברי הרמב"ם דגם כה"ג יוצא איזה מצות קריעה כשהוא קורע למטה, וא"כ אפשר לומר דלאו דרך השחתה היא, וממילא מותר לקרוע בגדיו. אולם ע' בנמוקי יוסף (ט: בדפי הרי"ף), שכו' "שכהן גדול אין יכול לקרוע למעלה כלל, שהרי אינו נוהג אבלות, ולזכר בעלמא לכבוד אביו